www.svoboda-news.com

Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX, ЧИСЛО 24. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПОНЕДІЛОК, 31-го СІЧНЯ, 1921. — VOL. XXIX, No. 24. JERSEY CITY, N. J., MONDAY, JANUARY 31, 1921. — THREE CENTS

Нарешті акція для помочі безробітним.

ВАШІНГТОН, 28. січня. — Є вигляди, що наконець пічнуть акцію помочи безробітним у Злучених Державах. Сенатор Кеніон вніс нині в сенаті резолюцію, в котрій припоручується президентови Злучених Держав приспішити ріжні публичні роботи, котрі уже ухвалено законодатними властями, в тій ціли, щоби дати як найбільше роботи безробітним. Серед сенаторів панує настрій прихильний такій ухвалі.

Тимчасом комітет сенату для справ виховання та праці, до котрого відослано резолюцію Кеніона, уже почав збиранне інформацій про розміри безробіття по краю. Предсідатель сего комітету вислав телеграму до всіх губернаторів стейтів та майорів міст, із запитом про число безробітних в їх стейтах або місцевостях.

Комітет наміряє зробити ряд публичних переслухань в справі безробіття та пропонованої помочі. Сенатор Кеніон заявив, що він не сподівається, щоби президент Вилсон хотів в який небудь спосіб ставати на перешкоді його законопроектови. Його законопроект не пропонує жадних нових видатків; він просто каже почати зараз всі публичні роботи, уже ухвалені. Під тими публичними роботами Кеніон розуміє будову доріг, публичних будинків, портів і других тим подібних. Він каже, що тепер стоїть яких 160 міліонів долярів, ухвалених, а не ужитих.

ЗЕЛІЗНИЦІ ХОЧУТЬ ОБНИЖИТИ ЗАПЛАТУ ДВОМ МІЛІОНАМ РОБІТНИКІВ.

Пів міліярда долярів малиб робітники втратити через знижку.

ШІКАГО, 29. січня. — Зелізниці почали акцію за обниженнєм робітничої заплати двом міліонам робітників, що працюють на американських зелізницях. Представителі кількох великих американських зелізниць відбули уже вчора конференцію з так званим „комітетом праці" при „американськім товаристві зелізничних зарядів" та радили над тим, як американська публика віднеслабся до обниження заплати рабітникам, котра виносилаб від 400.000 до 500.000 долярів в рік. Щоби настроїти прихильно публику до такої пропозиції, зелізниці запропонують рівночасно з обниженнєм заплати обниженнє цін за перевіз.

ЕЛІЗАБЕТ, 28. січня. — Нині відбулася тут конференція межи урядниками Бетлегем Шипбилдінг Корпорейшен та пятьма представниками юній, належачих до Американської Федерації Праці, на котрій розбирали питаннє обниження заплати робітникам сего предприємства о 25 процент. Контракт межи юніями та предприємцями скінчився послідного місяця.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, 28. січня. — Представителі робітників в атлянтійській побережній промисловій раді будівлі кораблів подають до відома, що робітники мають рішити голосованнєм, чи приняти знижку, пропоновану предприємцями будови кораблів. Ся знижка виносить в случаю Бетлегем Шипбилдінг Корпорейшен 25 процент, в других случаях 10 процент.

ЗАПОМАГАЮТЬ ФАРМЕРІВ ЛЕГКИМ КРЕДИТОМ.

ВАШІНГТОН, 28. січня. — Сенатор з Айови Кеніон вніс в сенаті законопроект, після котрого фармері мають дістати легкий кредит. Сей законопроект основує товариство сільського кредиту з основним капіталом 25 міліонів долярів, котрі має достарчити американське правительство. Се кредитове товариство має мати 48 філій (бренчів), по одній в кождім стейті.

СТРАЙК НА СТРІТКАРАХ В 5 МІСТАХ СТЕЙТУ НЮ ЙОРК.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 28. січня. — В містах Олбані, Трой, Коговс, Вотервліт та Ренселер перервано нині в ночі трамваєву службу. Покінчивши свою денну роботу, робітники лишили трамваї і заповіли, що завтра ані одно колесо трамваєве не буде обертатися. Се протест робітників проти обниження їх заплати. Заплату знижено з 60 центів на 45 центів на годину. На страйк вийшло 1.200 робітників.

ПЕРЕВОДЖЕННЄ В ЖИТТЄ ПРОГІБІЦІЙНОГО ЗАКОНА СТРАШНІЙШЕ ЯК ВІЙНА.

ВАШІНГТОН, 28. січня. — Підчас переслухання перед буджетовим комітетом сенату Гвілер, голова Анті-Салюн Ліґ, заявив, що процент убитих урядників, що наглядають за виконуваннєм закона проти горячих напитків, більший як процент американських жовнірів, убитих у світовій війні.

ВОЗДУШНА ФЛЬОТА ВАЖНІЙША ВІД МОРСЬКОЇ.

ВАШІНГТОН, 28. січня. — Підчас переслухання перед субкомітетом палати послів для зменчення армії генерал Мичел заявив, що в новочасній війні справа воздушних суден важнійша від справи морських кораблів.

ОБТИНАЮТЬ ДО ПОЛОВИНИ ВИДАТКИ НА АРМІЮ.

ВАШІНГТОН, 28. січня. — Буджетовий комітет палати послів обтяв на половину видатки на армію. Секретар війни жадав 693 міліони долярів, а комітет заявився за ухваленнєм всего 329 міліонів долярів. Міністер війни хотів армії, зложеної з 280.000 мужви та 14.000 офіцерів, а комітет заявився за армією з 150.000 мужви та 13.000 офіцерів.

ХОЧУТЬ ЗНЕСЕННЯ КАРИ СМЕРТИ.

ГАРТФОРД, Конетикат, 28. січня. — В палаті послів леґіслятури внесено законопроект, котрий зносить кару смерти, а заводить на її місце доживотну вязницю. Сей закон забороняє рівночасно помилувати злочинців, поки вони не відбули що найменче половину своєї кари.

ВІСТИ З ГАЛИЧИНИ.

З БОЛЕХІВЩИНИ.

З настроїв Болехівщини. — Сирітський Захист. — Український театр.

Понуро й сумно тепер в Болехові. Кількалітня воєнна хуртовина зруйнувала весь передвоєнний культурно-національний доробок. Головні інституції „Свіча" і „Народній Дім" цілком зрабовані. Бібліотека Народнього Дому, що обіймала майже всю нашу белетристику і огато наукових творів, рознесена. По болехівському „Бояні" і „Соколі" і слід загиб. Торговельно-кредитова спілка „Надія" ледви животіє. „Братська Поміч" припинила свою діяльність. Філії і всі три читальні „Просвіти" не проявляють ніякого життя. Нечисельна приита інтеліґенція й апатичне як всюди міщанство зневірені у свої власні сили. Апровізація в місті ніяка; сільському, гірському населеню заглядає голод в очі. Байдужність і непевність завтрішнього дня відбиваються на лицях цілого громадянства. Ніхто не укладає ніяких плянів на завтра, всі живуть з дня на день.

Один тільки Український Сирітський Захист ім. Горникевича розвивався до недавна дуже гарно. Він розпочав свою діяльність щойно в останніх днях перед розпадом Австрії. Зразу давав приміщення тільки кільком воєнним сиротам. Та в осени 20. вересня згорів до тла власний дім товариства разом зі всіми призбираними припасами на зиму. В одній хвилині знайшлися сироти на улиці без даху над головою. Колиб не великодушність старенької гром. Петровичевої і д-ра Ікаловича, прийшлоби було розпустити всі сироти і полишити їх на поталу судьби. А так поміщено їх на час в просторих кімнатах в домі гром. Петровичевої при головній улиці міста. Та всеж таки недостачу власного дому глибоко відчуває вся дітвора, як приміщені в Захисті сироти, так також міщанські діти, що збиралися в Захисті на щонедільних сходинах. Приготування до здвигнення нового дому розпочалися, але при найліпшій волі цілого населення Болехівщини сама будова мабуть не скоро розпічнеться по причині великанських нинішних коштів матеріялу і робітника.

Одною з підойм життя болехівського громадянства понад звичайну сіру буденщину серед теперішнього нашого політично-національного лихоліття був також український театр під управою гром. Косака. Двома наворотами гостив він по кілька тижнів минулого року в Болехові і за обидва рази виставив близько пів сотні пєс в салі польського „Сокола". Поводження мав незвичайне. Саля ніколи не світила пусткою, а в суботи і неділі виповнена була все по береги. Публика одушевлялася грою старших звісних артистів Рубчака, Шеремети, Ніжанковського, Осиповичевої, Коссаків і Сороків. Є також кілька нових сил, що ставлять щойно перші ступні на сцені; всі вони роблять надії, що після невсипучої щирої праці стануть згодом окрасою нашої сцени. Як нас інформовано, заанґажовано вже ще кілька нових визначнійших сил з поміж Наддніпрянців до сього театру. Коби тільки вони виповнили як слід прогалини та усунули спустошення, яке заподіяла нашій сцені війна. Також репертуар має в найблизшому часі доповнити новими модерними штуками. На пращання відограно перед набитою публикою салею зовсім добре „Гальку", яку виставлено тут перший раз після смерти покійної Катерини Бубчакової. З признаннєм треба також висловитися про капельмайстра п. Барнича. Під його вмілою діріґентурою орхестра кілька разів збирала оплески в часі межидієвих павз. **А. Г.**

Святочний вечір в читальні „Просвіти" на Личакові у Львові.

В неділю, 2. січня с. р., відбув в читальні „Просвіти" на Личакові другий святочний вечір з нагоди 52. роковин істнування матірного товариства. В домівці читальні, прибраній зеленю, зібралося гостий так богато, що не всі могли поміститися. Голова читальні гром. Чума відкрив свято промовою, в якій зясував значіннє і працю тов. „Просвіта". Хор, дібраний з членів читальні, відспівав пісні гарно й уміло. Чотиролітна Славця Шміґельська зворушаючо і з великим зрозуміннєм виголосила два стишки, які викликали загально-велике вражіннє. Гарно деклямував також 10-літний ученик школи на Личакові імени князя Льва Марків. Гра на цитрі гром. Кахникевичівни і деклямація гром. Полюгівни випали дуже гарно. Відспіваннєм народнього гимну завершилося се свято, яке на довго лишиться в памяти присутних. **Гість.**

БІЛОРУСЬКІ І ЛИТОВСЬКІ СПРАВИ.

„Зелений дуб".

Польські часописи надрукували інформацію „Польпреси", що Балахович передав команду над добровольчою російською армією свойому братови, а „сам став на чолі білоруських повстанців, що бються тепер з большевиками".

Вістка та фалшива. Білоруські повстанці мають звязки тільки з І. бриґадою війск Білоруської Народньої Республіки, що є під командою Якубецького. Балахович командує тільки т. зв. „Зеленим Дубом", орґанізацією білоруських містифікаторів, що находиться не в глибоких лісах Полісся, але на краківському передмістю у Варшаві — в Саському готелю і займається тим, що видумує комунікати про свої мнимі побіди спеціяльно для часопису „Свобода". Кажуть, що ґенерали на старість дитиніють...

(„Беларускае Слова").

Литовське населеннє у Вільні не хоче посередництва Варшави.

Орґан Литовців у Вільні „Вілніус" висказав бажання безпосередних переговорів ковенського уряду з віленським, без посередництва Варшави.

Білоруські часописи у Вільні.

У Вільні виходять такі білоруські тижневики: „Наша Ніва", „Криніца" і „Наша Думка".

В ПОЛЬЩІ.

Зелізнича диктатура.

Рада міністрів потвердила склад зелізничої ради, яка обійме диктаторську владу над зелізницями. До сеї ради належать: ґен. Аорвід-Найґеґавер як провідник, Коцяткевіч і інж. Ціпнер, б. начальник львівської дирекції.

ДЕКРЕТ ПРО УКРАЇНІЗАЦІЮ.

Рада народніх комісарів української соціялістичної радянської републики ухвалила дня 21. вересня 1920 р. слідуючий декрет:

Рада народніх комісарів ухвалює:

1) Доручити народньому комісарю просвіти спішно розробити плян для широкого розвитку шкільних та просвітних установ усіх ступнів і розрядів з українською викладовою мовою.

2) Негайно ввести обовязкове вивчення української мови у всіх шкільно-просвітних установах з неукраїнською викладовою мовою.

3) Звернути увагу на особливо серіозне вивчення української мови у всіх постійних і тимчасових установах по підготовці робітників просвіти, при чому частину їх заразже треба перевести на українську викладову мову.

4) Постановити за обовязок державному видавництву потурбуватися по згоді з народнім комісаріятом освіти про задовольняючу скількість підручників на українській мові, а також красного письменства, та инших видань.

5) Народньому комісаріятови праці і народньому земельному комісаріятови видавати свою пропаґандистичну літературу переважно на українській мові.

6) Поставити в обовязок виконавчим комітетам мати в кождому ґуберніяльному місті не менш одної української ґазети.

7) Народньому комісаріятови освіти через його місцеві орґани негайно орґанізувати у всіх ґуберніях і повітових містах вечірні школи для навчання радянських службовиків української мови.

8) Поставити в обовязок всім радянським установам потурбуватися притягати співробітників, що знають українську мову і можуть задовольняти на ній потреби населення.

9) Постановити робітничо селянській інспекції слідувати за досконалим виконанням цього декрету.

Підписані: Заступник голови ради народніх комісарів **Чубар**, тимчасовий в. об. керуючого справами ради народніх комісарів **Переверзів**, секретар ради народніх комісарів **Ахматів**.

ХОРИХ ЕМІҐРАНТІВ, ЩО ВИБИРАЮТЬСЯ ДО АМЕРИКИ, ЗАВЕРТАЮТЬ ЩЕ В ЕВРОПІ ДОМІВ.

БРЕМЕН, (Німеччина), 28. січня. — Сотки еміґрантів, котрі приїздять до Бремен, Гамбурґа і до Данціґа, завертається домів, заки вони ще дістануть місце на кораблях до Америки.

Богато є траґічних сцен еміґрантів, коли корабельні лікарі їм скажуть, що ізза недуг їм вступ до Америки заборонений.

Недавно в Бремен завернено домів сто еміґрантів із числа 600, котрі вибирались до Америки.

Найбільше їде людий з Чехословаччини, Польщі і Югославії.

ГРЕЦЬКО-РУМУНСЬКІ КОРОЛІВСЬКІ ВІНЧАННЯ.

АТЕНИ, (столиця Греції), 27. січня. — Грецький князь Юрій одружиться з румунською княжною Елисавитою в Букарешті, столиці Румунії, в часі між 10 і 15 лютого с. р.

На шлюбі заступати-муть грецького короля Константина князь Микола з княгинею.

В другій половині лютого знова в Атени буде вінчаннє румунського престолонаслідника Кароля з грецькою княжною Оленою. Румунський король Фердинанд не буде присутни на сім вінчанню.

Аліянти признали Латвію й Естонію.

ПАРИЖ, дня 27. січня. — Крім справ про Туреччину, Німеччину й Австрію, аліянтська Найвисша Рада в Парижі обговорювала також питання про нові держави, що повстали на окраїнах бувшої Росії.

На конференції Найвисшої Ради постановлено признати Латвію й Естонію независимим державами. Питаннє про справу Грузії і других республік відложено на пізнійше.

Німеччина має заплатити 300 біліонів золотих марок відшкодовання.

ЕКОНОМІЧНИЙ ТЯГАР НА НІМЕЦЬКИЙ НАРІД ХОТЯТЬ РОЗЛОЖИТИ НА 42 РОКИ.

ПАРИЖ, 28. січня. — Сьогодня вечером аліянтські експерти (знавці) згодилися на плян плачення німецького воєнного відшкодовання.

Той плян має дві сторони:

1. Німеччина має заплатити протягом 42 літ ряд річних рат в розмірі від двох до шести біліонів (міліярдів) золотих марок.

2. Німеччина має платити протягом 42 літ аліянтам 12½% податку від загальної суми свого річного експорту (вивожених артикулів).

Є притім дві важні річі: Перше, нема означеної загальної суми, яку Німеччина мусить заплатити; а друге, постанова не є важна без згоди Німеччини.

В суботу, 29. с. м. сей плян прийде під нараду повної аліянтської конференції, і якщо не буде несподіванок, то весь плян буде принятий.

Німеччина мала би платити протягом перших пяти літ по два біліони золотих марок; по 4 біліони протягом дальших пяти літ, а відтак по 6 біліонів протягом дальших 32 літ. Се дало би загальну суму 222 біліони золотих марок.

Про те, скільки аліянти дістали би з 12½% податку на німецький експорт, годі знати згори. Тільки в приближенню можна сподіватись, що за 42 роки аліянти стягнули би з Німеччини до 50 біліонів золотих марок.

Загалом стягнули би з Німеччини мало не 300 біліонів марок в золоті.

Що каже Ллойд Джордж про теперішнє положеннє в Европі.

НАЙТЯЖШИМ ПИТАННЄМ ДО РОЗВЯЗКИ Є ТЕ, ЩО КОЖДА ДЕРЖАВА ХОЧЕ СПЛАТИ ДОВГУ В ЗОЛОТІ, А НЕ У ПРОДУКТАХ, А ЕВРОПА ЗОЛОТА НЕ МАЄ.

ПАРИЖ, 28. січня. — Сьогодня по обіді розмовляв я з бритійським премієром Ллойдом Джерджем про економічне положеннє Европи.

— Що є найтяжшим питаннєм теперішнього часу у повоєнній відбудові Европи? — спитав я анґлійського президента міністрів.

Осьщо: — каже Ллойд Джордж. — Всі аліянтські держави годяться на тім, що Німеччина маю платити відшкодованнє експортом, а знову всі ті держави також годяться, що вони не хотять німецького експорту.

Франція хоче, щоб Анґлія брала німецький експорт і дала змогу Німеччині платити відшкодованнє Франції. Ми-ж знова думаємо, що Франція більше потребує німецького експорту ніж ми. А Ваш пан Гардинґ каже, що Европа не може платити Америці довгів товарами.

Всі держави хотять охорони для свого промислу; хотять сплати довгів готівкою і то в золоті.

Се є найтяжша розвязка не тільки для Комісії Відбудови, але для цілого світа.

До тих слів Ллойда Джорджа слід додати, що Німеччина давала Франції минулого року товарів на півтора біліона марок, а вона взяла тільки на 20 міліонів.

БОЛЬШЕВИКИ КАЖУТЬ, ЩО ЯПОНІЯ МУСИТЬ ЗАБРАТИ СВОЇ ВІЙСКА ІЗ СИБІРІ.

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 28. січня. — З приводу спору президента Далекосхідної Республіки Сибірі, Красночехова, з Японією, бездротна депеша з Москви каже, щоЯпонія мусить додержати приречення і забрати свої війска із Сибірі.

АДРЕСА ПРЕДСІДАТЕЛЯ У. Н. СОЮЗА.

Подається до відома інтересованим, що адреса головного предсідателя У. Н. Союза є слідуюча:

SIMON TADLOVSKY,

Box 53, Jersey City, N. J.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.
Three cents the copy.
One year ..... $ 7.00
Six months ..... $ 3.75
Three months ..... $ 2.00

Foreign and Jersey City Rates.
One year $10.00
Six months ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75
By mail, Prepaid.

ПЕРЕДПЛАТА.
Поодиноке число три центи.
На рік ..... $ 7.00
На пів року ..... $ 3.75
На три місяці ..... $ 2.00

В Джерзи Сіті і заграницею.
На рік $10.00
На пів року ..... $ 5.00
На три місяці ..... $ 2.75
Почтою, оплачено.

За кожду зміну адреса платиться 10 центів.

Адресс: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Телефон Адміністрації і Редакції: — 498 Montgomery.
Телефон гол. канцелярії Укр. Народного Союза.— 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

Передплату найлішше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер який належить заплучити до листа, оставляючи собі відтинок як посвідку. Такого листа не треба реджіструвати а вистарчить 2-центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки замість гроший, треба їх добре обвинути в папір, щоби у воскі дні не злипались в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не банкнотами. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

Всі листи адресувати:
"SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПІД РОЗВАГУ.

(Надіслана стаття).

Филадельфія, Па., 28. січня, 1921.

Чом так глухо та німо днесь в нашім політичнім життю? Чом так скрито викрадається днесь всяка політична думка з уст нашої еміграції, еміграції, котра донедавна в політиці днювала і ночувала? Чому вона зайшла над беріг пропасти тай заснула над ним глибоким сном? Чом не чути нівідки про якусь політичну акцію серед американських Українців?

А тимчасом неоправдана зневіра щораз то грубшою корою закриває духа серед нас. Куди не поглянеш, всюди недовіре, враз із нехіттю, аж разить очі. Народ мов те розпорпане мураВиско кидається на всі сторони, та якось не може зібратись до спільної роботи.

По давніх невдачах політичних заходів колишніх партій тяжить гіркий спомин, та не слідно ніякої ініціятиви до пономного громадянського життя. Мов настрашені стада наші громади по цілій Америці боязко дивляться одні на других, та якось годі їм взятися знова за якусь думку політичну, — приступити до спільної праці. Центральні наші організації, на котрих ми звикли так богато числити, днесь по якимсь неопрадяним причинам приодались мовчанкою а так важну хвилю. А наші часописі пускають пласом те, чого править від нас сучасне невідрадне положенне Галицької України.

Гей народе! Чи не бачиш образу мук і терпіння наших братів? Чи не відчуваєш потреби заговорити перед цілим світом про кривду, про зневагу, про злочини над нашими братами? Де наші протести до цілого світа? Де наші меморіяли до Ліги Народів? Де наші заходи у нововибраного президента і правительства Злучених Держав? На українське питанне світ дивиться нині розумніше; а навіть вчасти обстоює за ним. Чому-ж нам не піднятися з просоння? Чому не покликатись знова у спільну раду, та не почати нову акцію?

По більших містах серед нашої іміграції творяться нині нові огнища місцеві, та вони обмежуються виключно на запомоговій акції, а про політичну діяльність ані сліду. Чому-ж тісамі місцеві огнища не можуть думати і про політичну діяльність? Брак центральної організації дається відчувати щораз нагляднійше, бо ще і тепер пора на живу участь нашу в полагодженню дальшої долі Галицької України. Як на чиюсь думку неможливо зійтися нам в одну спільну організацію, так пожаданим є, щоби місцеві огнища співдіяли взаємно, а певно прийшло би до якогось загального порозуміння.

Памятаймо, що самою запомоговою акцією не поліпшимо політичного становища нашого краю. Ми тут можемо говорити про всі неправди, всі кривди польсько-шляхотські на Галицькій Україні, на котрі нинішній світ мусів би звернути увагу. Зорганізовані громади як: в Шикаго, Скрентоні, Филаделфій й інші, повинні заговорити про се в часописах та закликати до спільної акції другі громади. Нам потрібно пійти з чільними людьми до нововибраного президента; нам треба удатись до сенаторів, конгресменів і представити їм самі найсвіжійші і сумні факти, які говорять про польські порядки та варварства в нашім краю.

Брак виміни гадок, брак заохоти, поглублюють незорганізовані наші громади в ще більшій бездільности, а недавні промахи є острахом може ще сьогодня не в одній громаді. Відчуваємо се і бачимо сумні наслідки, та годі ізза того із заложеними руками чекати на когось, хто зробив би за нас те, що ми самі повинні були вже давно зачати.

Добре знати нам ще і те, що американські Українці можуть богато, а може і найбільше причинитись до поліпшення політичного і матеріяльного становища ограбленої і поневоленої своєї Вітчини в Европі. В той час, як наші брати дома напружують всі свої сили, щоби скинути ляцьке ярмо; в ту пору, як на всяких міждержавних зібраннях наші представники уперто домагаються справедливого виміру для Галицької України, — в тойсамий час ми, американські Українці, повинні прийти їм з усякою помочию, щоби вони могли вчасти опертись і на нашім голосі, та щоб рішаючі держави застановились над нашим голосом невдоволення й обурення проти несправедливости, заподіяної нам на мировій раді. А ми противно, занехали всяку акцію,в тім напрямі; опустили байдужно руки, та оправдуємо себе своєю власною огидливою минувшиною.

Народ по більших містах ворушиться; шукає нового виходу, а діяльностю своєю говорить про можливість поновної спільної праці. Вистарчить, щоби вплівові одиниці (як ще є які) чи там гурти враз із пресою заговорили в народі; подали йому нові розумні напрями, — а тоді той знеохочений народ пійшов би з більшою моральною і матеріяльною помочию своїй Вітчині.

Коваленко.

Ратуйте життє Українців і Українок в рідному краю!

КОНСОЛІДАЦІЯ ЧИ РОЗЄДНАННЯ?

(Надіслана стаття).

Під наведеним в горі наголовком поміщена була у „Свободі" статтяАлександра Коваленського, передрукована з віденської „Волі". А. Коваленський полемізує в сій статті зі звісним членом гал. укр. радикальної партії, д-ром Назаруком, що до його поглядів на консолідацію (злуку) українських партій для борби за будуччину українського народу. Др. Назарук у своїй статті на сю тему сказав між иншим, що одною з головних перешкод до консолідації є особа і політика Петлюри і тому Петлюра повинен уступити, аби зробити місце иншим людям, що потрафлять всіх згуртувати. В тій цілі д-р Назарук пропонує скликати загально-українську нараду заступників обох українських урядів і всіх українських партій у Відни чи де инде за границею. Алекс. Ковалевський каже на се, що така пропозиція веде саме до розєднання, а не до зєднання, а то тому, що Петлюри не можна усувати на бік, бо він є символом борби за волю України. Дальше він каже: довкола Петлюри є державний осередок („центр"), т. є. правительство Петлюри, воно уґворить при собі нову інституцію, т. зв. „Раду Республіки", зложену з 50 людий, а та „Рада Республіки" буде неначе парлямент. До сеї „Ради" будуть належати всі партії, навіть комуністичні „ес-ери" (соціялісти-революціонери). Отсе—каже п. Ковальський — **одинока** дорога до обєднання!

„Позвольте мені як пильному читачеви „Свободи" і старокраєвих газет, що я зроблю до сих виводів п. Ковалевського кілька уваг. Перш усего: хто то є п. Олександер Ковалевський?—**П. Ковалевський є одним з головних авторів соромного варшавського акту, котрим Петлюра віддав Галичину, Холмщину і західну Волинь Ляхам!** Він є одним з тих, що найбільше перли Петлюру до сего рівно божевільного як соромного акту. Тепер ясне, як на долони, чому п. Ковалевський боронить так автократії Петлюри та робить з него недоторкаємє божище української національної ідеї.

Але я не хочу сим сказати, що Ковалевський і Петлюра зрадники! Ні! Вони оба ділали з найлішій вірі, що роблять добре. Вони думали так: „Кинемо Польщі в жертву 10 мілионів Українців, а за то визволимо решту т. є. 30 мілионів і збудуємо українську державу. А колись, по літах, ся українська держава відбере тих 10 мілионів мученників від Польщі назад!" — Та ба! Дитина, як підкладає горіючу сірку під соломяну стріху, також думає, що робить щось добре, а божевільний, що убиває рідну маму, також в своїй голові думає, що то добре. Таксамо з пп. Коваленським. Петлюрою, Андр. Лівицьким і иншими подібними ім, що то рвалися до керми держави, не маючи ні розуму, ні досвіду, ні розвари, ні застанови.

Бож преці, хто лише трохи знає Ляхів, той згори мусів знаги, що може вийти з такої умови Петлюри з Ляхами! Ляхи а Українці — се огонь і вода. Ляхи ще **ніколи** не додержали ні одної умови Українцям. Ляхи не годні глядіти на нас инакше, як тільки наче на „бидло". Кождий польський соціялістробітник глядить на свого товариша-Українця так, як глядів польський дідич на свого панщизняка. Так і з сеї умови вийшло лише лихо і горе для української справи. Ляхи піддурили Петлюру і таких по дитинячому наївних його дорадників, як Ковалевський, відвернули від них як від дітвахів зречение Галичини і инших західних українських земель, **аби покликатися перед світом** на се, що ніби „сама Україна зрікається Галичини" — а за то не дали Петлюрі жадної правдивої помочи, але обрабували населенне України, розєднили Українців, вкінци відкрито зрадили Петлюру, зробили згоду з московськими большевиками, а Петлюру, його „міністрів" (той „центр"!) і недобитки його армії розоружили і інтернували в Польщі! — Ось так скінчилась та політика Петлюри, котру власне дораджував п. Ковалевський.

Дитину, як підпалить хату, перевернуть на коліно та всилплють їй кілька приплканців; божевільного, що вріже голову мамі (а Галичина сеж голова, сеж мозок Мами-України!) — всаджують до дому варятись. А що зробити з такими „політиками", що то з дурної голови наварили рідному народови такого пива? **Вже що найменше, то викинути їх з політики та з впливу на державні справи**, аби не різали народні справи живцем через свою наївну глупоту! А. п. Ковалевський якраз хоче, щоби ті, котрі показались в політиці так злочинно наївними, дальше остали провідниками України. П. Ковалевський може бути так зарозумілий і сліпий, що не видить свого злочину та обурення всего народу. Але в такім случаю, се ще один доказ більше, що він і ті, „иже сьнимъ", повинні не тичити своїх рук у політику — бо ані не розуміють її ні в зуб, ані нема в них належного розуміння одвічально стати за свої вчинки.

П. Ковалевський каже, що Петлюра се символ борби за Вкраїну. Другіж кажуть, що він символ безголова, анархії, політичної нездарности і т. д. І ті другі мають мабуть правду за собою. Хто є Петлюра? Член Директорії! — Що то є Директорія? Се голова (президія) Укр. Держави! — Кілько в ній членів (осіб)? Пять! — Котрі вони? Петлюра, Швець, Макаренко, Андріевський і Петрушевич (в місце уступившого в лютім 1919 Винниченка)! Деж та Директорія? Петлюра у Ляхів, Андрієвський десь на Вкраїні, а Швець, Макаренко та Петрушевич на виганню, в середущій Европі. — Хто має право видавати закони, покликувати уряд і т. д.? Ціла Директорія в купі, а не оден її член! — Чи мав Петлюра право покликати уряди (міністрів), як Директорія розїхалась? Права не мав, але мав обовязок се зробити, бо він з військом остав як останок української держави на українській землі. — Але чи мав він право зрікатись українських земель Ляхам? Не мав, бо сего не може зробити навіть ціла Директорія. — Коли Петлюра втратив навіть фактичне (не законне!) право виступати імєнем української держави? Як тільки опинився серед Ляхів, під ляцьким наглядом і на ляцькім хлібі та як більшість Директорії опинилась за границею, у Відні і Празі! — Що повинен був Петлюра тоді зробити? Повинен був, як тільки можна йому втічи з ляцької „гостини", вийхати за границю там, де є більшість Директорії, повинен був скликати Директорію (було би їх 4 члени разом) і **ціла Директорія повинна була починати законні (правосильні) заходи,** аби утворити нове правительство, злучити партії, охоронити решткови війска, вести за границею місії, загранічну політику і т. д. Якже Ляхи не пускають Петлюри за границю, то він **повинен був потайною дорогою вислати урядове письмо до тих трех членів Директорії, що за границею** (Швеця, Макаренка і Петрушевича), що він зрікається свого місця в Директорії, а бодай що він дає їм право рішати всі справи законно без него. Тоді будьми правдивий і законний „центр" в нейтральнім краю; а тепер є узурпаторський (самозванчий) ніби центр в Тарнові, в Польщи. Там він мусить так танцювати, як Ляхи заграють.

А чому так є? Бо Петлюра та його трабанти так амбітні і хорі маніяки („символ української ідеї"!), що не хочуть розуміти того, що **голова держави не може заступати держави, будучи інтернованим у ворогів його народу!** Винниченко, як бачив в лютім 1919, що його особа заваджає в Директорії, усунувся добровільно. Чому-ж Петлюра не може усунутись так само? Він — показалось пречінь — ані генерал ані політик! Сама посвята і запал для ідеї ще не вистарчають до керми державою. Треба ще досвіду і розуму. А то часом такий політик своєю поведенчик, Н. Федишин, і Ю. Воленчук.

Разом зібрано $40.00.

Перед закінченнєм треба ще сказати, що то суща неправда, будто-то около „центра" — то є в Польщи, в Тарнові — гуртуються всі українські партії. Се таки чиста видумка! Таж всі знаємо і читаємо се в газетах, що і українські соц.-революціонери і хлібороби демократи, і укр. соц. демократи, і укр. соц. самостійники і укр. комуністи і всі Галичане відріклись Петлюри і всіх дій його. При тім остала лише мала жменя осіб з партій „федералістів-соціялістів" і „республіканців". Се саме ті „партії", що **жадного впливу на Україні не мали і не мають.** Пощо-ж п. Коваленський дурить себе і нас? Що він вміє себе дурити, се знаємо по уголі з Лихами. Але нас він не здурить!

Кінчу! Таки д-р Назарук має рацію. Не тому, що він Галичанин і обстає за своїм краєм, що є мозком України. Але тому, що **такого ще на світі не бувало, аби нарід вважав своїм головою того, хто є на ласкавім хлібі ворога.** Та й тому, що Директорія а **не один человік** є головою України. Ся Директорія є в своїй більшости за границею і вона повинна вести українську політику, та вона повинна бути „центром", а не самозванча купка польських невільників.

Так, пане Олекс. Ковалевський! Нехай п. Петлюра зложить булаву! Він до неї не доріс. Нехай він не загирює України своєю амбіцією. Ви маєте рацію, що з ліквідацією ляцько-петлюрівської авантюри ще не скінчилась українська держава. Але не маєте рації, думаючи, що Петлюра се українська держава і що без него нема її. Українська Держава є законно воплочена в Директорії! Чомуж Ви, пане Ол. Коваленський, не хочете, аби ся законна власть прийшла до голосу? Чи сей Ваш упір при самозванстві не дорога до обєднання?

Ваш знакомий.

СТАНЬТЕ ЦІЛОРІЧНИМ ПЕРЕДПЛАТНИКОМ „СВОБОДИ"!

Станьте цілорічним передплатником самі і другим раджте. Чим більше підпрете „Свободу", тим лішюю її зробите, а не для кого іншого тільки для себе самого і для всього загалу.

Притім памятайте, що видавництво „Свободи" дає кождому цілорічному передплатникови, що прише згори передплату, премію в книжках (після вибору передплатника) вартости двох долярів.

Нехай не буде письменного Українця в Злучених Державах, Канаді бразилї, котрий не був би передплатником „Свободи"!

Кождий Українець прецінь варта бути своїм власним, самостійним передплатником своєї газети, а не стояти в чужу ласку і читати позичену газету, або чужу, або жадної, як часом годі позичити або купити.

Чого маєте собі жалувати? Досить, що Вам другі жалують. Зараз нинвладьте передплату і пішліть за себе до „Свободи"!

П. Стах.
В ЦАРСТВІ НОЧІ.

Чорно... душно... сліпить очі,
Вихлі груди не дихнуть...
Під землею в царстві Ночі
Квіти Сонця не цвітуть.

Та в душі, з віків знебулій,
Ще ясніш горять огні,
І не зникли в млі минулій
Волі жданої пісні.

Виростають вільні крила...
Хто-ж стримає нашу міць,
Коли в мурі вільна сила
Вдарить громом блискавиць?!...

Зірвем сонце! — море світла
Кинем в чорную глибінь,
Кинем книги в рабські житла —
В жилла пітьми і терпінь!...

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В БЕЙОН, Н. ДЖ., НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ СІЧОВИМ СТРІЛЬЦЯМ.

(Допись „Свободи").

Український співацько-драматичний кружок „Бандурист" в Бейон, Н. Дж., виклав дня 26. с. м. дрефтом „Американ Експрес Компені" 40 (сорок) долярів на поміч голодним і недітим українським жовнірам що тепер перебувають в робітнім таборі в Либерці (Райхенберґу), в Чехословаччині.

Жертви зложили:

Співацько-драматичний кружок „Бандурист" $5.75; Петро Кудрик $5.00.

По $2.00: Н. Жирий, Н. Федірко, А. Когут, Н. Путас, М. Клубко, Ілія Курило, Лука Газавин.

По $1.50: Йосиф Кобрин.

По $1.00: Олек. Ревуцький, Мих. Пасічник, Анд. Корнак, Анд. Балоний, Йосиф Ошусі, Петро Чорнелький, Іван Лабай, Дм. Липовий, Ів. Закалужний.

По 50 центів: Дм. Павлишин, Марія Ковальска, Павло Кушнір, К. Гриник.

По 25 центів: Вас. Могила, Петро Яльвишкий, Танах Павлишин, Пр. Жирий, Вас. Петрушняк, М. Петрик, Мих. Тарновський, Петро Макогон, Ев. Павлукович, Н. Федишин, і Ю. Воленчук.

Разом зібрано $40.00.

Грець Крутовий.

ДО ПІСНІ.

Брени, наша пісне, брени,
Як дзвони, як громи дунай,
Нагадуй про сльози, про сни,
По світу як пташка літай.

В хоромах, в общарпаній хаті
Брени, наша пісне, брени.
Як сонце, як вітри кривлаті,
У чари весь світ огорни...

Брени, невмируща, брени
Скрізь'душі схолоджені грій...
Серцями відчують вони
Відродженне страчених мрій.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В БЕЙОН, Н. ДЖ., НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ СІЧОВИМ СТРІЛЬЦЯМ.

(Допись „Свободи").

Український співацько-драматичний кружок „Бандурист" в Бейон, Н. Дж., виклав дня 26. с. м. дрефтом „Американ Експрес Компені" 40 (сорок) долярів на поміч голодним і недітим українським жовнірам що тепер перебувають в робітнім таборі в Либерці (Райхенберґу), в Чехословаччині.

Жертви зложили:

Співацько-драматичний кружок „Бандурист" $5.75; Петро Кудрик $5.00.

По $2.00: Н. Жирий, Н. Федірко, А. Когут, Н. Путас, М. Клубко, Ілія Курило, Лука Газавин.

По $1.50: Йосиф Кобрин.

По $1.00: Олек. Ревуцький, Мих. Пасічник, Анд. Корнак, Анд. Балоний, Йосиф Ошусі, Петро Чорнелький, Іван Лабай, Дм. Липовий, Ів. Закалужний.

По 50 центів: Дм. Павлишин, Марія Ковальска, Павло Кушнір, К. Гриник.

По 25 центів: Вас. Могила, Петро Яльвишкий, Танах Павлишин, Пр. Жирий, Вас. Петрушняк, М. Петрик, Мих. Тарновський, Петро Макогон, Ев. Павлукович, Н. Федишин, і Ю. Воленчук.

Разом зібрано $40.00.

ПРИЗНАННЄ САМОСТІЙНОСТИ УКРАЇНИ В РИЗІ.

З Риги доносять, що представник радянської України Шумський, зажадав, щоби мировий договір та всі додаткові умови не тільки зредаговано в мовах українській, російській та польській, але щоби виготовлено дотичні грамоти в трох примірниках, та щоби уряд радянської України трактовано як уряд самостійної независимої держави. На се домаганнє згодилися делегації Польщі та совітської Московщини.

К. Д. Бальмонт.

ЗАПОВІТ.

Я спитався раз бубяного вітру
Якби стати міг знов молодим.
Відповів мені вітер свавільний:
„Будь прозорий, як вітер, як дим!"

Я спитався могутнього моря:
„В чім захована тайна бутя?"
Відповіло мені шумно море:
„Повнозвучним будь, брате, як я!"

Я спитався високого сонця:
„Як зорею палать? Говори!"
Не промовило сонце нічого,
Але серце вже знало: „Гори"

Переклав Остап Луцький.

УКРАЇНЦІ ПЕРЕКАБАЧЕНІ НА ЛЯХІВ.

(Допись „Свободи").

Амстердам, Н. Ві., 26. січня, 1921.

Сумна подія сталася в нашій малій українській громаді Амстердам, Н. Ві. Чотирох Українців кров з крови, кість з кости, приготовляючись вертатися до краю, пійшли до місцевого агента карт корабельних, котрий в краю ще був Українцем. Однослєвьми добре його знають, але в Америці він дістав помішанне волосся, тай стався Поляком. Не буду про нього говорити, але щодо тих чотирох Українців, то скажу, що мені здавалося, що як вони вернуться до краю, то будуть тихими сівачами нашої української ідеї та добрих прикмет американських, а тимчасом вийшло щось зовсім противне. Пійшли до спольщеного Українця, а той вже нарадував, як зная. Присягнули, підписались, що так всі роблять. Присягнула „наша братія", що родилися в „Польщі" і є... польськими горожанами... в Східній Галичині. О, брате! Що-ж тоє сумління говорить Тобі, що ти присягнув, без примусу? Таж се гріх непростимий. Сповідайся і кайся, поки час, щоби не було запізно. Вернімся до рідні не тим, чим відїхав. Таж твоя родина — Українці! Що вони Тобі скажуть, як довідаються? Сам, брате, лізеш в ярмо. Сам стаєшся невільником. Сам хиташ головку від меч ката і нарікаєш на провідників народніх. Не нарікай на них; вони показують Тобі правдивий шлях, а Ти сам ідеш на бездорожє.

Не проклинай їх, а клени сам себе. Не маєш довіря до своїх. Хто працює на полі народнім, неЙ ворог. Хто копає яму під Тобою і Твоїм народом, сей приятель. Не хочеш того робити, що свої правдиво учать, а лізеш в багно, і будеш мусіти ворогів слухати, а вони і так вірі не дадуть Тобі. Пізнай себе дїсить з тебе і перечитай ще раз статю п. „Свобода", ви. сло 18, з понеділка, п. н. „Не хиляйте в низ прапора!" — доброе застановіться над тим). Я, очевидно, не хочу розбирати причин, чому так сталось, бо не хочу нікого посуджувати, хотяйби правдиво, позаяк до того не покликаний. Шкода, тільки того, що ті Українці так довго в Америці, а так мало підтим зглядом навчились. Чому не візьмете приміру з наших вигнанців-скитальців, котрі грудь свою наставляли за рідний край, котрі і нині терплять муки і голод і очікують на ліпші дні нас; чекають хвилі, колиб знов могли кинутись лютою силою в оборонї свого. Вони не подумали ще, аби підписатись на польських горожан. Бо вони не є ними і не хочуть бути. А люблять своє. А Ти брате?! Не любиш свого більше? Не милий Тобі той щирий правдивий український народ? **Не хочеш поділитися тою гіркою чашою, котру він виннаде до дна?** Не вірниш в його істнованнє? Переходиш у ворожий табор? Коли так, то Ти не варта до нього належати. Памятай, що маленький хробачок боронить свого істнования. А ми?ж народ!

Коли і Ти ще маєш хотяй краплю української ідеї і любиш свою поневолену Матір Україну; хочеш бути її сином і членом великого народу, — **вернися до неї, поки час.** Вона простить Вам як добра рідна мати.

Кличу до всіх Українців, котрі вертають в рідний край, щоби не писали, що родилися „в Польщі". Кождий з нас повинен вже знати, але все то наша байдужність, тому ми сами собі дуже часто шкодимо. Шануймо чашу народню святість, то і другі народи будуть нас поважати.

Маймо більше довіря до наших народніх провідників, під кождим зглядом. Не згадуймо блудів минулих. Кождий чоловік має блуди, хто би він не був. Складаймо як найбільше жертв на Рідну Школу, і на поміч рідному краєви. Наші ученики на вигнанню осягають вісші степіди, їм конечно помогти треба. Бо вони наша будучність. Коли таких не будемо підтримували, то не будемо мати нашої інтеліґенції. А народ без інтеліґенції, се чередa без пастухів. Працюючи в тім напрямі з повною вірою у сеє, будьмо певні, що скорше осягнемо бажані успіхи ніж сподіваємось.

М. М.

Пишіть до „Свободи", що робить Ваша громада: чи збирає поміч для Галицької України; чи уладжує віча, концерти, представленнія. Напишіть також, як нічого не робить і подайте, чому. Дописи написані коротко, виразно, читкo, по одній стороні паперу і на картках невеликих, будуть все поміщені апору. Довгі, нечиткі дописи, писані на великих картках паперу, мусять довго чекати своєї черги.

ІХАТИ ДО КРАЮ ЧИ НЕ ІХАТИ?

Кождий Українець, що читає газети, знає, що там діється. Хто мусить їхати, той нехай іде. Хто не мусить, нехай посилає гроші своїй родині, сусідам і на рідні наші ціли.

АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ БЮРО.

AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE, INC.

30 E. 7-th STREET. NEW YORK, N. Y.

се народня інституція, яка має обслугувати своїх людий чесно й солідно. Тому Бюро виробляє пашпорти, продає корабельні карти (шіфкарти) пересилає гроші до краю найпевнійшою дорогою (доляровими чеками) Американ Експрес Компані і дає всякі ради та вказівки. Хто не має певних відомостий про родину, повинен висилати чек на Земельний Банк Гіпотечний у Львові, а той пошукає вже родину і вишле її гроші.

ЧИ СПРОВАДЖУВАТИ РОДИНУ З КРАЮ?

Нема найменшого сумніву, що там біда. Тому хто може, нехай спроваджує, особливо жінки, дівчата і діти. Найвигіднійше спроваджувати кораблями через Гданськ і Бремну. Бюро продає шіфкарти на лінії на ті порти. Добре отже купити готову шіфкарту і вислати її до краю разом з аплікацією. — Всі поради дає даром

Управа Американського Українського Бюра.

УКРАЇНСЬКИЙ ШКІЛЬНИЙ МУЗЕЙ У ЛЬВОВІ.

Давно лілінна мрія здійснюється: повстає у Львові окремий „Український Шкільний Музей", що змагати-ме до зібрання всього, що має зобразити розвиток українського народнього, нищого й середнього шкільництва та виховання від найдавнійших часів аж до сьогодня. Ціль музея ясна: передати в память будучини дотеперішні здобутки культурних зусиль на полі шкільництва й виховання цілих поколінь українських педагогів, а на основі зібраного цього матеріяла до дальшого поступу шукати нових доріг для рідної школи й кращого виховання української дітвори й молоді.

Збірки „Українського Шкільного Музея" розложено на три відділи: 1) архів, 2) музей, 3) книгозбірня.

З цих архів і книгозбірня поділяють уже тепер багато цінних річей.

До дальшого збогачування нового заведення закликаємо ціле українське громадянство, а зокрема до збирання й передавання в Шкільний Музей всього, що він мусить хоронити.

Бажані такі річи:

а) Для відділів „Архі" і „Книгозбірня": українські (руські) шкільні підручники народних, видільових, промислових, фахових і середніх шкіл до рідних предметів від найдавнійших аж до нинішних часів, підручники на чужих мовах, популярні і книжки до читання для молоді, видання з образками для дітей, педагогічні твори й часописи шкіл, виховних заведень, шкільні метрики, катальоги, річні свідоцтва і посвідчення, шкільні друки, печатки (українських часів), шкільні літописи, спомини учителів і учеників, записки управ, настоятелів та вихованків бурс або інститутів, захистів і захоронок, протоколи та записки з таїмних і явних кружків молоді, документи й письма дотикаючі українського шкільництва й виховному переселенню або в таборах, твори, письма, друки що до народньої освіти і т. п.

б) Для відділу „Музей": моделі шкільних будинків і інститутів або їх частей, себто сали чи кляс, моделі (або природної величини) лавок, таблиць, катедр, шкільних приладів, світлини (з написані на оборотній стороні), шкільних і виховних заведень і їх частей, настоятелів, зборів, учителів і учеників, оказові зошитки, задачі, рисунки і річні вправи учеників та учителів, окази до наук природи, фізики, образи, атляси, мапи і т. д.

Ці річи просимо передавати (меньше цінні посилати почтою) тимчасом на одрес проф. Михайло Галущинський, для „Шкільного Музея", у Львові, вулиця Чарнецького ч. 24, II. поверх.

Складаючи отсю відозву, звертаємося з горячим проханням, щоби кожда одиниця українського народу причинилася до здвигнення цеї дуже важної культурної інституції.

Крім дарів в предметах, „Музей" очікує щедрих грошевих жертв, які просимо надсилати почтою на вказану вище адресу.

Львів, дня 6. січня 1921.

За тимчасову раду „Українського Шкільного Музея":

Др. Евстах Макарушка,
Михайло Галущинський.

За тимчасову управу „Українського Шкільного Музея":

Володимир Радзикевич,
Мирон Федусевич.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ІМПОРТ І ЕКСПОРТ В 1920 РОЦІ.

Послідне звідомленнє Бюра для Заграничної і Домашної Торгівлі показує, що в послідним році американська торговля зробила „рекорд", перевищуючи так ввіз як і вивіз товарів в усіх попередних роках.

В 1920 році експортовано бувто товару на 8,229 мілионів долярів, значить на 4 процент більше як в 1919 році, і звиш три рази стільки як 1913, послідним році перед війною. Імпорти в 1920 році доходили до 5,279 мілионів долярів, значить вирости о 35 процентів понад 1919 рік, і теж майже в трое перед війною ввіз товарів в 1913 р.

Надвишка експортів понад імпорти виносить близько 3,000 мілионів. Се була нормальна надвишка і в попередних роках 1916, 1917 і 1918, за вийнком 1919 року, в котрім вона дійшла до 4,000 мілионів.

Золота ввезено в 1920 році за 429 мілионів, в 1919 році лише 77 мілионів. Вивезено його 322 мілионів в 1920, а 368 мілионів в 1919 році.

КАЛЄНДАР „ДНІПРО"

НА РІК 1921 —

Богатий змістом, з численними ілюстрациями і прикрасами, друкований в трех кольорах, дуже старанно виконений.

ЦІНА ПРИМІРНИКА $1.00.

Замовлення висилайте на адресу:

„SVOBODA".

55 ІЛЮСТРАЦІЙ

БАЛТИЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ

ВПРОСТ БЕЗ ПЕРЕСІДАННЯ З НЮ ЙОРКУ ДО:

ГАМБУРГА 3 кляса $125
ДАНЦІГУ " " ..... $135 } і $5 податок.
ЛІБАВИ " " $145

Знамениті кораблі-двошрубовці відпливають:

„ПОЛЬОНІЯ" 15-ГО ЛЮТОГО
„ЛІТУАНІЯ" 4-ГО МАРЦА

Зарезервуйте місце у наших уповажнених агентів у вашому місті, або:

A. E. JOHNSON & COMPANY, GEN'L PASSENGER AGENTS 42 BROADWAY, NEW YORK

K. W. KEMPF, Gen'l Western Passenger Agent 120 N. LA SALLE ST., CHICAGO, ILL.

ПЕРЕХІД ЧЕРЕЗ ЗБРУЧ.

Ой, та зажурились стрільці січові,
Як Збруч річку проходили,
Хоч много народу впало за свободу,
Вдержатись не було сили.
(Стрілецька пісня).

...Був жаркий день 15. липня. На західному обрію небо встали чорні хмари — і чути було гуркіт дальших і блищих громів. Та не доцеві се були хмари: і не з блискавками грози. То курява чорна-пречорна зпід ніг наших підбитих та копит кінських по ранених вставала аж до хмар, за хмари до неба досягала...

І не громи се били із заходу і півночі, се ворожі гармати захланні стріляли, нам останній клаптик рідної землиці відбирали, нас бездомних за ріки, з гори — із рідної хати проганяли.

Почорніло від курявки наше стрілецьке тіло біле, спопеліла наша ясна зброя, гей, спопеліла, похором ідким припала.

Від боротьби кервавої, завзятої з ворожою перевагою охляли наші сили, від голоду неспаних ночий притьмарілася бистрота очий наших. Вже нога не ступає легко, вже рука не знімає кріса на ворога, а хочби і зняла — чим буде стріляти?...

Не ганьбіть нас рідні ниви, лани просторі галицького Поділля! Не нарікайте батьки і матері. Ми держалися, гей, як держалися! Хай скаже про се Чортків, Тернопіль, хай посвідчать зелені Карпати, хай скажуть славні Бережани. Вони бачили добре наші зусилля, наші труди надлюдські.

По пять куль ми подіставали — і чи можна було держатися більше як два дні передподвійною і потрійною перевагою противника, що дістав надбоїв по 120!

Лисона вам скаже про наше завзяття — а найкраще вам розкажуть могили густі стрілецькі тих, що без куль ішли на приступ. А між ними четар Сидір Данилович, з Березова священника дитина; з хорунжий Василь Свидрик і десятник Свидрик, оба рідні браття. Там вони спочивають — і чимало инших.

Держалися ми до останньої каплі, до останнього набою. І стали відступати, рідну землю на поталу напастникам лишати.

Гей, нещасний то день 15. липня! Уберіть ви в той день чорну жалобу — і не говоріть до нікого ані слова. І сумно відайте поклін жертвам, що впали за вас на вівтарі від Сяну, Хирова, Городка, Рави Руської — по Берців тай Іване Пусте. Повідіть дітий своїх на їхні могили, хай укліпчають їх цвітами та слухають Великого Заповіту. Хай всякне він в їх кров дитячу, і хай так зростають з почуттєм святого обовязку...

Відступали того дня три наші корпуси, відступали на три шляхи. З болем в серці та зі свідомістю чести, що сповнили свій обовязок, як можна було, — до краю...

А над вечер станули над Збручем — рікою і поникли головою. Обернулися ще раз до заходу — там дими по селах вставали, плачі, ридання в гору підлітали, борцям втомленим звіщали, що вже лютий час настав, чужинець останній повіт Галицької Области забрав — великий глум нашим святощам завдав.

І половина з нас долів упала, рідну землю цілували, прощали. Бувайте здорові, лани широкі-золотисті, не будемо вже вас сього літа жати. Бувайте здорові трави шовкові, не будемо вас косити. Бувай здоров Дністре, Пруте, Черемошу! Будьте нам здорові, ви Карпатські гори, тиха Чорногоро! Не будем вас оглядати, як будете снігом, ледом замерзати.

...Бувайте здорові, батьки і матері старенькі, жінки, дівчата зажурені, брати засмучені, діти залякані! Пропала наша радість, на довго пропала.

Не половина з нас жалені краю не знає, голову в долоні ховає, плаче, гірко плаче-рідає, — через Збруч річку бродить шукає — землі рідної прощати не бажає, бо не може з великого жалю, що йому краю не має...

А як сонце червоно нам заходило, нас шістьдесять тисяч рікою переходило — і шістьдесять тисяч сердець в нас занило — з великого болю; а за нами пласкі, ридання, стони, нас прощали — мов у гріб ховали — мільоні...

Ю. Шкрумеляк.

Лесь Мартович. (3)

ПРОРОЦТВО ГРІШНИКА.

(Оповіданнє).

(Продовженнє).

Зі страху подамся до противолежного берега найкоротшою дорогою. За той час буду знов жалувати, що не послухав бідулькіського дяка. Да де він, у якім місці на березі пробував? Коли-б його найти. Може би хоч він ізмилосердився надо мною. Дяк був добра душа. Допевне пожалував би мене й тепер. Сильно буду жалкати, дуже буду хотіти здибатися з йолупківським дяком. Отже не стрінуся з ним ніде! А через що? Через то, що я буду його шукати на березі, а він найшов собі тепленьке пристановище в пекольшім огні. Посварився бідний дяк із своїм священником через два хліби; буцім попадя зарахувала й недодала йому. А такий дяк удався завзятий, що навіть умираючи не покинув гніву. Тому й до сповіди не поклікав священника...

. . . . . .

Буду мати надію, що розбійник обійдеться зо мною ласкавіше, ніж всі дотеперішні береговики: адже небагато хибувало, аби й він не стрибав побіч мене по вогневих филях. Пізнавши мене, може нагадає собі розбійник свою скрутну пригодоньку. Правда, не має він багато причин, щоби мені дякувати, бо й я був на тім суді тай говорив суддям, що розбійник посиротив дрібні діти. Правда, сам розбійник пообіцяв, що як іздибається зо мною на безлюддю, то ще й мені поділчить кости. Отже я таки прошу його, щоби зглянувся над моєю недолею.

Але розбійник намість того, схоче приступити зараз до пообіцяного ліку. Про се довідаюсь я докладно з його мови з його вчинку. Бо як він дуже мене назирить, то дораз крикне: — „А бий же!" — тай уже.

Тікатиму хутенько неначе вітер. Тай то кривульками, аби проскочити від каменюки, бо шумітиме каміння понад головою! Дістане розбійник такий завзяток, аби мене конешне каменем запопасти.

Ця втека не заглушить у моїм серці великого жалю. Де-ж такий? Щоби не зглянутися надо мною навіть береговиковий розбишацій?! Він же лишень чудом не запопав у пекло. Але трохи згоді додумаюсь я до чого иншого. Бо чому „чудом"? Адже сам про себе ніякий учинок не є грішний. Як би хто намість дуба зарубав нехотячи чоловіка, що припадком підлів під сокиру, то за се не буде гріх писаний. Бо вбийник не мав думки, не мав наміру вбити. Добийства самого вчинку за мало, треба ще й намір мати...

. . . . . .

Такі гадки зносимуть мене, заки доберуся до безпешного захисту, куди не долетить каміння, шукаючи вперто моєї голови. Тут я, поглянувши на беріг, забуду всі мої муки. Бо на березі похожатиме молода береговичка-дівчина. Прекрасна! Неначе нава, неначе чічька! Аж оближуся, аж охну! одну руку покладу на серце, а другу простягну до неї. Назову-ж й ангелом. Е! що то ангел? Сховаїться ліс лаву всі ангели! Дарма, що ви святці, а вона лиш людина. Коли-ж бо тягне до неї мою душу ланцюхами!

„Найгарніша дівчино!" — промовлю до неї. — „Побережна прикрасо! Найсолодша ягідко пекольних берегів! Чим ти мене заворожила, що я вринув ізо дна пекла просто перед тебе, неначе би мене хто підоймив руками? Через тебе, голубко, палає моє серце невгасимим вогнем. Погаси-ж той вогонь, що ти його запалила в мині своєю предивною красою! Спрагу чую, що мене всього пожерає. Коли вже не своєю ласкою, то проколоди мене хоч водицею".

Що-ж діяти? Може дасться видурити води хоч від береговички. Віщує мое серце, що отсе мені таки вдасться. Бо що то значить для дівчини води подати? Має-ж вона її досить на березі. Не лишень подасть, але ще й зажуриться, хто поїсть із мене печеню. Схилиться, набере води повні пригорщі тай перелле в мої. Та ба! не такі тут звичаї, щоби пекольникови можна було промочить заслі губи водою. Не встигну я ще водицю до губів донести, як вона вже вся парою візьметься. А пара буде пекти, буде пражити сто раз гірше за пекольний вогонь. І ще щастя наше, що нас пражитубуть на сухім вогні, бо як би так додали водяної пари, то би невитримала бува година. Хоча перед дівчиною, то однако завию з болю як скажений. Але вона з сеї притоки не буде глумитися надо мною. Навряд: іще пожалує мене та намагатиметься ласкавим словом біль мій усмирити. Тай доконає того. Бо розмова з гарною дівчиною над холодний вітрець пекольниковим миліща, понад студену воду солодша.

Але як я дівчину розпитаю про її гаразди, то здивуюся великим дивом. Бо вона не матиме чим похвалитися. Нудьга їй, скушно дуже! Нема з ким душі розвести. Нема ніякої ясненької забави. А про товариство — шкода й згадувати. Тільки й видиш, що навкруги побожні обличчя. Не того вона надіялася. Сумно їй, що так нудьгуватиме без ніякої перемини на віки вічні. Жаль стане бідного дівчати навіть мені пекольникови, запеклому та проклятому.

Та сей жаль не стримає мене зовсім від грішного наміру. Із привички моєї давньої, із грішної привички стану дівчи підмовляти з собою. Буду її впевняти, що в пеклі стріне товариства всілякого роду, тай найде забаву, якої лиш забагне. А до того всього віддаю й себе самого за провідника, за покровителя, за товариша... Одним словом: за кого схоче мене мати, тим буду.

Що вона не схоче на се до разу пристати, то розуміється само собою. Бо де-ж дівчина, та ще „побережниця", здатна на підмови? Але про те ані не втече від мене, ані не буде мене сварити. А се вже велико значить. Вона потупить очі в землю тай скаже, що боїться, бо не знає, чи не треба на се дозволу. А ні, дурень, на се слова не найду в своїй голові ніякої відповіди. Мусітиме само дівча вичитати раду з земні спушеними очинятками.

„До гіршого йти, то хіба на се не треба ніякого дозволу" — промовить дівчина сороміливо.

Дослухаюся я в сих словах немилої для мене правди. Бо здаватиметься мені, наче вона хотіла сказати: „Наважилась я вже давно там піти, та лиш дожидала приниуки. Не думай-же, старий дурню, що я се роблю задля тебе".

Порадю я ій, щоби роздягласи, бо в пекольнім вогні любить усяка одежа займатися вогнем. Трохи тепер дівчина вагуватиметься. Але на остатку: — „Волію"— скаже — „пробувати в пекольнім товаристві, як у райській самотині". Освободить своє гарне тіло від небесної одежі тай шубовстне просто в вогненні филі.

Побожні береговики! Як би ви се все бачили, то полетіли би за дівчиною стрімголовою на саме дно пекла. Але ви боїтеся ні помилувані на той світ, ні спротивитися. Тому й лишилися на березі далі.

Нічо не поможе: трохи дівчина кричить, як її обійме з усіх боків пекольнік. Буду її впевняти, що вона звикне ще колись до спеки. Ось кільо нас тут є. Хоч постогнуємо, то все якось проживаємо.

Шукатиму для неї відради та поведу по пеклі на обзорини. Нехай зразу забавляється тим, що до тепер не виділа. А вона буде страх цікава побачити чорта. Ага! Ось кого вона на березі дожидала. Про кого вона думала, що вирятує її з нудьги. Тепер цікава хоч пізнати, яка в чорта поведенція. Та не дурний я буду показувати ій лілшого від себе.

— „Не забагай, дівчино, таких речей!" — скажу — „Тай на що тобі тото? Не в одній із нас сидить чортяка. Не шукай ліпших, щоб опісля не каялась". Отака буде в мині завись. Бо-хоч сам я на ніщо вже нездалий, то така вже, бач у собаки вдача, що й сама сіна не їсть і другого віджене.

Не буде нічо инше дівчині діяти, як тільки вдавати, що не розуміє, до чого я таке верзу. А дівчата на се дуже хитрі. Та хоч я ій буду показувати всі кути пекольні, то вона зиркатиме завсіди одним оком за чортами. Не встережу ій: таки вздрить те, що ій буде треба.

Допевнюся, що ми, пекольники, всюди однаки: чи на землі, чи тут у пеклі. Вимагатимемо від своїх жінок любови й вірности. Длятого і не забуду показати дівчині одну жінку тут у пеклі, що ще й тепер любить свого чоловіка. Тай прецікава-ж се історія. Кождий чоловік може ій розповісти свої жінці здяля науки. Розповім ій ту історію свойй дівчині. Ось як воно було:

Жив раз на землі чоловік дуже безбожний та мав жінку дуже побожну. А тота жінка так чоловіка любила, що душі в собі не чула. Бувало де повернеться, всюди чоловіка згадує. Він її сварить, вона його любить. Він не хоче нічо робити, вона його любить. Він іде до корчми, вона його любить. Він пропив ій маєток, вона його любить. Він лазить за другими жінками, вона його любить. Він її б'е, вона його любить. Він пустився на злодія, вона його любить. Він гине в тюрмі, вона його любить. Працює тяжко, кутує тютюн, носить до тюрми, аби мав що курити. Він умер, вона його любить. Не хоче за нікого замуж ити, умерла вдовою. Та як стала на небесний суд, то присудили ій за її побожність і вірність вічний побуток у раю. Але вона сказала:

„Не хочу я до раю, бо там нема мого чоловіка. Без нього мені рай не рай. Пустіть мене до пекла, нехай я жию із своїм чоловіком. Се буде для мене найбільшим щастям. Бо коли ви хочете надгородити мене розмом, то вже стане для мене без чоловіка пеклом. Коли-ж ви покараєте пеклом, то воно стане для мене поруч із чоловіком раєм". Оцим вона забила цілому судови небесному порядкуваха в голову. Бо надгорода для неї кара, а кара надгорода. Як же тепер судити? За свою побожність заслужила собі надгороду, а за непослух, що не хоче приймити надгороди, заслужила собі кару. Коли віддати ій за побожність до раю, то буде для неї кара. То-ж як уходить: за побожність — кара. Коли-ж віддати ій за непослух до пекла, то се буде для неї надгорода. Виходить: за непослух — надгорода. Що одно не до шмиги, то й друге не до шмиги. Щоби дати побожности надежную надгороду, можна би перенести чоловіка з пекла до неба. Але-ж бо він за великий грішник: тоді треба би справити цілому пеклови перенесинни. Тай де до лиха всіх їх примістити. Радився суд небесний три дні й три ночі. Тай таки вздрив. А що вздрив? Застрашити бабу.

На четвертий день каже суд до неї:

— „Слухай, жінко добра, а що ти на те скажеш, як ми віддамо тебе за непослух до пекла, тай іще заперечимо видитися з чоловіком"?

Хоч як хитро було се придумано, отже таки не збентежило воно жінки ані трошки. Вона й на такий присуд була вже заздалегідь приготована. Вона годиться й на се: нехай буде й так. Радше ій у пеклі без чоловіка, як у раю без чоловіка. Бо в пеклі буде мати ту потіху, що мучиться так само як він, а в небі мучила-б ій страшно та гадка, що чоловік терпить муки, а вона в добрі. Така гадка чаміняла-б ій небо на сто пекол. Отакі слова обернули ні в що триденні судові наради. Тішив суд як непишний родинних зносин. За трид дні була ще постанова: віддати жінку до пекла, нехай проживає з своїм чоловіком. Але однако сповістили в небі, що вона підпала під кару за непослух. Бо якось чіняково береговиків переконувати, що за набожність та дають надгороду пеклом. Була би це соблазнь! Отак то ця жінка чіпала там, куда навважилася. Вона й тепер при чоловікови ченаче голубка при голубі. Звісти собі в пеклі одно кубелечко, однаковий мають загріток, один іх дітьку шпигає під ребра. Навіть під один голос таї однакими словами плачуть і заводять, лиш вона тенором, а він басом.

Розуміється, що я поражу ій сьому чортови, щоби вступив. Але від сього не буде жінці чеклікої полекші. Бо як лиш чорт уступиться, то чоловік зараз відбере від нього вили тай озьметься сам до роботи. Буде жінку шпигати та штуркати так ніжу жваво буде ця робота бити, що й сто чортів йому не дорівняє. Бо він добре тямить, де болючі місця в жінки. Але й тут любов переможе. Бо чим ій вилами, а вона його любить.

Отака жінка примірна. Коби кождому чоловікови таку собі придбати.

Як розповім сю історію дівчині, то вона ні трохи нею не збудується. Насуплялася вона тоснить подібних історій і на землі і в раю. Всюди проповідали ій набожність і вірність. Остогидли вже ій такі приклети. Вона послухала би радніше якісь нові проповіди.

(Далі буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ВАЖНЕ ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ПОМОЧИ РОДИНІ

УКРАЇНСЬКА ЕКСПОРТОВА КО.

ФІЛІЯ АМЕРІКАН ЕКСПРЕС КО.

Висилає під гваранцією доляровими чеками гроші з істоки До Земельного Банку у Львові так, що гроші будуть виплачені в протягу чотирох тижнів. За гроші повна гварантія. Гроші тепер висилані, будуть доручені перед Святами.

ВИРОБЛЯЄМО ПАШПОРТИ В ПРОТЯГУ 24 ГОДИН.

Купимо Вам шіфкарти по ціні компаничій на найліпші експресові кораблі.

Пишіть лишне до одинокої чисто української Експортової Компанії.

Ukrainian Export Co., Inc.

318 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.

Філія:

684 JOSEPH AVENUE, ROCHESTER, N. Y.

ПОЗІР РОДИМЦІ! ПОЗІР РОДИМЦІ!

ІСТОРИЧНІ ОБРАЗИ

можна тепер набути за одного доляра. Ся ціна знижена до мінімума задля теперішних обставин. Се є збір українських володарів, гетьманів і найвизначнійших мужів, разом 55 ОСІБ і 22 ПОДІЯ і ВИДИ упорядкованих після часу з датами діяльности; вишкінених в 10 КРАСКАХ І В ЗОЛОТІ.

Ся чудова збірка на одним образі повинна знаходитись в хатах кождого Українця. Сей образ можна і до краю завезти. Він улекшить тоску кождому тамошнім рідної історії.

НЕ ЗВОЛІКАЙТЕ А СЕЙЧАС ПРИСИЛАЙТЕ ОДИН ДОЛЯРЯНОК ПОЧТУ САМІ ОПЛАТИМО. $1.00 ТІЛЬКИ. — Адреса

SVOBODA, 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

U.S. MAIL STEAMSHIP COMPANY, Inc.

19-го ЛЮТОГО і 6-го ЦВІТНЯ

ВІДІДЕ З НЮ ЙОРКУ БЕЗ ПЕРЕСІДАНЯ ПРЯМО ДО

БРЕМЕНІ ГДАНЬСКА

S. S. "SUSQUEHANNA"

Голоситись до: Passenger Dept.: 45 Broadway, New York City, або місцевих агентів. —

ДО КРАЮ І З КРАЮ!

ДО КРАЮ. Спроваджуємо з одинців найлішними кораблями і чайпевнішою дорогою. — В Ню Йорку маємо власний дім для людий, що їдуть до краю.

З КРАЮ до Америки спроваджуємо свояків скоро, безпечно і за дешевий кошт. — Ваш кревний в краю дістане від нашого заступника у Львові всі поучення дотичні виїзду до Америки.

ГРОШІ ДО КРАЮ висилаємо під цілковитою гварантією в американських долярах через Український Земельний Банк у Львові. На жадання земляків гроші до краю переслемо і телеграфічно, за скоре і точне дорученне гварантуємо.

ПАШПОРТИ ДО КРАЮ вирабляємо в протягу трох днів; помагаємо при оплаті державного податку в Ню Йорку, та помагаємо Родимцям в приміщенню їх пасунків на кораблях. 150вч—

СПРАВИ НОТАРІЯЛЬНІ як: контракти, повноваства, справи спадкові, полагоджуємо скоро з найлішими успіхами.

Хто скористає з нашої усліги—ніколи сего не пожалуе.

Найлішше є їхати до краю, чи спроваджувати рідню з краю через Гамбург або Бремен.

РОДИМЦІ! Спішіться з спровадженнем свояків з краю, бо є така можливість, що Злучені Держави замкнуть границі для Імігрантій, а тимсамим і Вашої свояки не будуть могли до Америки прибути. Зайдіть або пишіть до:

AMERUS TRADING CORPORATION,
139—FIRST AVENUE, NEW YORK, N. Y.

ЧИ ЗНАЄТЕ ОТСІ ЧУЖІ СЛОВА?

Подаємо осьтут значіння кількох труднійших чужих слів, принятих в нашу мову. Вони приходять в нинішнім часі. Коли не розумієте якого инчого чужого слова, пишіть редакцій «Свободи», а редакція вам пояснить.

Авреоля (слово латинського походження) або **Ореол:** (1) сяево довкола блескучого предмету; (2) на образах святих: сиево, котре малюють над головами або за головами святих; (3) пошана, котрою оточують все, що освячене, звеличане; слава.

Аналіз або **Аналіза** (слова грецького походження) розкладанне чогось зложеного або складаного на части або чинники, як: аналіза вина; (2) розбиранне умом рінжиць та подібностий, збиранне подібностий до купи так, щоби якусь ідею розложити на складні части; (3) впорядковане вичисленне складових частий, які відкрито через аналізу.

Детектив (слово латинського походження) людина, що має розсліджувати злочини та викривати виновника; поліційний агент, особливо тайний поліційний агент.

Догма або **Догмат** (слово грецького походження): (1) церковна наука, котру церков або її часть признає за основну: приміром, догма про непорочне початте Марії в католицькій церкві; (2) наука церкви, опираючася на повазі властуі або передань, в протистаненню до того, що опирається на досвіді людий або розумованню; (3) яка небудь тверда думка або переконанне, котре людина, що її має, не дає собі збивати протидоказами з досвіду або є розумованнем.

Догматичний (1) відносячийся до догм: приміром, догматична історія; (2) відзначаючийся твердженнями, котрі опираються на повагу передання або на віру, без всяких розумових доказів або досвіду: як, приміром, догматичний чоловік, учений, догматична книжка, наука; (3) такий, що не хоче займатися доказуванием того, що твердить; звідти, коли ходить о справи, котрі опираються на розумі або досвіді, гордий, автократичний.

Інквізіція, (слово латинського походження): (1) Розсліджуваннє, слідство судове; (2) суд, установлений на те, щоби висліджувати та карати людий, що прогрішилися проти чистоти вірування (єретиків).

Наївний (слово латинського походження, перенятне з французської мови): первісно простий; отвертий і простий; не вдаючий; щирий; не розбираючий розумом того, що бачить або чує; безкритичний; дурненький.

Перспектива (слово латинського прохожденни): (1) те, що можна оком обглянути; віддаль; (2) те, що можна предвидіти; сподіване; надія; виглял; (3) наука про те, як рисувати на площині тіла так, щоби виглядали, немовби мали форму; (4) наука про те, як малювати так, щоби представити глибину та віддаленне.

Психольогія (два грецькі слова вкуп: **Психе** душа, і **льогос,** слово, наука): наука про душу та ум, про його здібности та чинности.

Психольогічний (слово грецького похождення): такий, що відноситься до психольогії; (2) такий, що відноситься до душі або ума; духовий, душевний.

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ ПАРЦЕЛЯЦІЙНЕ ТОВАРИСТВО
„ЗЕМЛЯ"
у Львові, Ринок ч. 43.

Переводить парцеляцій більших посілостий, інтабулює зараз купіїв за властителів купленых ними грунтів. 30раз

Має урядове уповажненне до парцеляцій.

Приймає гроші на вкладки шадничі.

Дає інформації в справах парцеляцийних. — Адреса:

TOVARYSTVO ZEMLA,
Rynok No. 43, Lemberg,
EAST GALICIA, EUROPE.

ІНДІЯ—ПЕРЛА СХОДУ.

(Далі).

Менче-більше в місци, де кінчиться індійський півострів, тобто сей великий клин суші, що врізується в Індійський Океан, плине на захід велика ріка Нербудда, котра розділює Індію на північну часть, так званий Гіндостан, та південну часть або Деккан. Коли почислимо гірську околицю Іанчуха Гімаляїв далеко на північ за трету частину, то будемо мати три части Індії, а кожда будовою краю відмінна від других частий. Тому й приглянемося близче кождій части з осібна.

Найвисші гори в світі.

Почнім від найдальше на північ висуненої части, від гір Гімаляїв. Ланцюх сих гір тягнеться великим неправильним каблуком, що має 1500 миль завдовшки, себто так гейби через половину Злучених Держав або так, як з Парижа до Москви. Властиво се не один гірський ланцюх, а ряд ланцюхів, що зложилися рівнобіжно до себе, немовби великанські скиби свіжо заораної рілі. Глибокі долини та просторі високорівні відділяють один ланцюх від другого.

Найвищий з них той, що положений найдальше на північ. Серед нього зноситься шпилем неботична гора, найвисший шпиль в світі, котрий називають Івріст або Гаврісанкар. Він підноситься на 29 тисяч стіп або 9,700 метрів понад уровень моря, або півтора рази висше від гори МекКінлей на Аляски, найвисшого шпиля в Північній Америці, та два рази висше від Мон Бланк, найвисшого шпиля в Европі.

На захід Гімалайські гори переходять в гори Гінду Куш, від котрих два гірські хребти: Сулейман та Галя, тягнуться здовж західного краю Індії.

Гімаляї становлять заборола богато труднійше, як другі гори; їх можна перейти гірськими сідлами, що положені яких 17 тисяч до 19 тисяч стіп (5,100—5,700 метрів) понад уровень моря, над котрими відносять верхи, вкриті вічним ледом та снігом.

Гори та люди.

Але чи має яке практичне значіннє для людського життя сей величавий гірський ланцюх? Має, і то не малий.

На північі від нього розтягаються широкі високорівні середньої Азії. Під впливом сонячних лучів розгрівається земля, а від землі воздух над ними. Легкий, теплий воздух починає підноситися в гору. На його місце мусить прийти другий воздух. Се воздух знад Індійського океану, воздух повний водної пари, набраної з паруючого моря. Підносячися на північ до середини азійської суші, сей воздух, обтяжений парою, вдаряє об гірські вали Гімаляїв. Підносячися в гору, він холоднійе, а охолодившися, він мусить зложити свою пару у формі дощу або снігу. Ось так, під впливом сонічного тепла від Індійського Океану віють без впину вогкі вітри на північ, несуть воду з океану та вливають її на верхах гірських ланцюхів Гімаляїв.

Впавши на твердих хребтах гір води Індійського Океану починають зараз роботу. Займовши в кождую щілину та найдрібнійшу розколину, вони замерзають та розсаджують тверду, як криця, скалу, немовби динамітом. Криштаться скали на бовдури, бовдурі на куски, кусочки на порошок, а вода зносить порох ще низче та низче, аж поки не занесе в гірські потоки та не розляється широкими могучими ріками по далеких рівнинах під горами. Тут вода складає порох розбитих гір як намул річним дном, річними берегами, та широкими валами в морськім гирлі рік.

А гірські великани, що своє тіло дали на погиб індійських долин, немовби ще й тим недоволенні, ще инчу службу хочуть сповняти: задержавши грудьми своїх неботичних тіл дощеві вітри і пустивши на долини води, наповнені урожайною силою свого тіла, вони і блаженні. Там люде гинули дуже ще від голоду та пошесних хороб, які в Західну Европу не доходили. Найгірше шкодила епідемія тифу, що найтяжше губила хідну Галичину і поширювалась на Польщу та Румунію. Сухоти забирають богато більш жертв як бувало. Віспа, маларія, дезинтерія та инші пошесні хороби ще не вигасли та далі нівечать людність. Та ще роки пройдуть, поки буде можливо обчислити всі жертви і шкоди.

СКІЛЬКИ ЛЮДИЙ ПОБИТО У ВІЙНІ.

В бюлетені „Товариства для досліду економічних наслідків війни" (Копенгага 1920) зроблено найдокладнійшу поки-що спробу облічити, скільки людського життя пропало у війні або через війну. Після тої оцінки, зробленої К. Дерінгом, до половини 1919 року, значить за пять літ війни, погибло приблизно 10,000.000 (десять мілионів) жовнирів і 5,000.000 (пять мілионів) душ цілого населення звиш нормальної смертности, значить разом пятнайцять мілионів людських жертв. До того числа треба би додати ще 20,000.000 душ, котрі в звичайний час булиб прийшли на світ, та не прийшли саме тому, що через війну дуже зменшилось число родин, і отее буде загальна втрата людського життя за тих пять літ. Розуміється, для західної Европи ті цифри не зовсім що точні, а для східної взагалі можна лише догадуватися.

Та що ті цифри не прибільшені, се показує статистика зроблена Кнудом Стоуманом, шефом статистичного департаменту в Союзі Товариств Червоного Хреста. Стоуман облічує, що за весь час війни згинуло 20,000.000 (двайцять мілионів) живих людей і стільки-ж не вродилось дітий, разом сорок мілионів менше в населенню землі.

Розуміється, точна й автентична перепись єсть тільки для країн Західної Европи, приблизно по східну границю німецької держави. В тих країнах чотири головних причин зложились на знищенне людського життя: смерть в бою і в військовій службі; пошесть інфлуензи; недостача харчів в послідних двох роках і за тим масове недоїдане і голодованне; зменене уродин.

В бою і від інфлуензи згинуло найбільш мущин у віці від 18 до 45 літ, значить у віці найбільш здатним до праці і до розможування роду. Наслідки того будуть помітні ще на протязі довгих літ. Жінок в тім віці вмирало богато менше і через те поміж обома полами тепер велика діспропорція.

Франція стратила 1,320.000 жовнирів вбитих на війні. З другого боку коли ще в 1913 році на тисячу населення родилося 18 дітий, то 1916 році процент уродин понизився до 9, а взагалі за весь час війни пришло на світ мало не 1,400.000 менше дітей як було-б колиб не війна. За те померло з цівільного населення звиш 500.000 людей понад нормальну міру смертности, з того половина від інфлуенци. Наслідком тих всіх втрат населенє Франції зменшилося на яких сім процент. Мущин у віці 20 до 44 літ стало меньше на цілих дайцять процент. Коли до війни на 100 мущин припадало 102 женщин, то тепер єсть 126 женщин на кожду сотку мущин, або-ж надвишка 1,500.000 женщин низше 45 літ.

Подібні, відносини в инших західно-европейських країнах. В Італії вони трохи ліпші тому, що населенє там скоро розмножується і воєнні втрати можна зановнити обмежуючи еміграцію, яка з Італії все була велика. Італія втратила 600.000 жовнір у війні і 800.000 людей через зріст смертности серед цівільного населення. Дітий прийшло на світ на 1,500.000 менше нормального числа. Через те перепись показувала-б 14 процент менше мущин у віці 20 до 44 літ. Та здається той процент менший, так як війна задержала еміграцію. Відношенне обох полів також кепське як у Франції. Вже до війни власне через еміграцію, в Італії було за богато женщин: 111 на кожду сотку мущин. Тепер на сотку мущин припадає женщин аж 225.

Німеччина потерпіла від війни дуже. Близько два мілионн жовнірів погибло у війні. Дітей уродилось на три з половиною мілона меньше. Мущин в віці 20 до 44 літ стало на 17 процент меньше. До війни в Німеччині було стільки-ж мущин що й женщин та тепер на 120 женщин їх лише 100.

Ще гірше потерпіли країни давної Росії, Австро-Угорщини і Балканські. Там люде гинули дуже ще від голоду та пошесних хороб, які в Західну Европу не доходили. Найгірше шкодила епідемія тифу, що найтяжше губила хідну Галичину і поширювалась на Польщу та Румунію. Сухоти забирають богато більш жертв як бувало. Віспа, маларія, дезинтерія та инші пошесні хороби ще не вигасли та далі нівечать людність. Та ще роки пройдуть, поки буде можливо обчислити всі жертви і шкоди.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщенне, за більше разів дають відповідний опуст. Дворазове оголошенне з 5 стрічок $1.00.—Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама ріи яка є на продаж, інвентар, запаси, поділенне і ціна. Рішучо не приймають оголошень з всякими диковинними описами, висловованне надмірної приязнолюбности для костумера і нападів на других продавців.

В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а дасати приміри на таку адресу, яка є подана в часописи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторін, даючих анонімну адресу.

Пошукую родичів ДАНИЛА ГОНЧАРУКА, має 33 роки, вийхав до Америки в 1906 році і його маму АНТОНІНА ГОНЧАРУКОВА, котрі мають перебувати десь в стейті Род Айленд. Хтобн про них знав або вони самі зволять зголоситися на бажане Бориса Василева перебуваючого тепер у Відні, на адресу: STEPHEN DEMBITSKY, All Slav Agency, 204 West 27th St., New York City. 24-26

Повідомляю ІВАНА ШУРИНА в Бориславі справі, що моя теперішна адреса є: LEON CHOMA, 221 E. 6th Street, New York, N. Y. 24-25

НЕМА ЛИХИХ ЧАСІВ АНІ БЕЗРОБІТТЯ. А кождий може легко і в чесний спосіб заробити $50.00 до $250.00 тижнево, без огляду на образованне і народність. Проситься цікавих писати по короткі пояснення до: NATIONAL RAIL EQUIPMENT CO., Inc., P. Box 31, Lowville, N. Y. 24-27

МИХАЙЛО ФЕРЕНЦ зволить зголоситися в важній справі до секретаря відділу 66 Р. Н. С. на адресу: MICHAEL PYPIUK, 66 Van Winkle Ave., Passaic, N. J. 24

НА ПРОДАЖ СТОР, де находиться салон, удлажене належить до броварні, то около будуючогося тунелю від рікоу Гудсон. Костумери Поляки і Словяне. Голоситись до продажи під ч. 765 Jersey Av., corner 13th St., Jersey City, N. J. 22-24

НА ПРОДАЖ БУЧЕРНЯ І ГРОСЕРНЯ. Старий бізнес. Межи Українцями. Поляками і Словаками. Голоситись особисто або листовно на адресу: М. К. с/о P. Hawryliw, 703 State Str., Perth Amboy, N. J.

FRENCH LINE
COMPAGNIE GENERALE TRANSATLANTIQUE
Прямо з Ню Йорку до Гамбурга
двошрубовий корабель
NIAGARA
ВІДІДЕ В ВТОРОК, 15-го МАРЦЯ
Кабіни і третя кляса.
Прислуга вигідна.
Голоситись до місцевих агентів
FRENCH LINE AGENT.

Г. Кунашевський

ПРЕДСТАВИТЕЛЬ всіх Корабельних Ліній.
Спродаж шифкарт до краю і з краю до АМЕРИКИ
через
АНТВЕРПЕН, БРЕМЕН, ГАМБУРГ, ГДАНЬСК, ТРИЄСТ,
і всі другі порти, на найлішних і винігіднійших кораблях.

ОШКУЄСЬ від стрічі на стації аж до відпливу корабля. — Чекованє Багажів.

ОСОБЛИВША опіка РОДИН...

ВИСИЛКА і вимінa гроший по курсі **ДЕННІМ,**
(Не змушуєсь нікого до вимінн тижне при відїзді).

ПОВНЕ ВДОВОЛЕНЕ. — ПО ВСІ ІНФОРМАЦІЇ ВЗГЛЯДОМ ВІДІЗДУ ЯК І СПРОВАДЖЕНЯ ДО АМЕРИКИ, УДАЙТЕСЬ ОСОБИСТО ЧИ ЛИСТОВНО ДО ЗНАНОЇ ДОВГІ ЛІТА ФІРМИ, НА АДРЕС:

G. KUNASHEVSKY,
179 EAST 3RD STREET, NEW YORK, N. Y.

НЕДУГИ МУЩИН
DR. KOLER
638 PENN AVENUE,
PITTSBURGH, PA.
Говорить по українськи.

Др. Колер відбув свої студій в Росії і має 28 літ досвіду у лічению мущин. Голосіться особисто, почтою не лічу. Години приняття: від 9. рано до 5. веч., в неділі від 9. до 2. попол.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
САМУЛ КАУФМАН, М. Д.
спеціяліст хронічних і внутрішних недуг. 1—
Години приняття: від 9. рано до 9. вечер, в неділі до 4. пополудни.
111 E. 7th ST., NEW YORK, N. Y.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG,
304 — 2nd AVENUE,
(межи 17. а 18. улицею)
NEW YORK, N. Y.
Години офісові: щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон: 1882 Stuyvesant.

ПОЗІР УКРАЇНЦІ! Потребуємо кількох спільників з капіталом від $200 до $800, котрі мають замір їхати до краю, також і таких, котрі позістають в Америці. Потреба клерків офісових, механіків, машиністів, ковалів, столярів і инших ремісників і робітників; хто небудь може вступити до нашої СПІЛКИ.

Хочете вступити яко спільник до великого БІЗНЕСУ тут в Америці, або в старім краю, то не зволікайте а прийдіть до нас як найскорше, користайте з нагоди, зголоститься до офісу:
A. WYNOHRADZKYJ,
334 Fifth Avenue, Room 415,
corner 33th St., New York City.
20cmn30

ДОКТОР ЗИНС
СПЕЦІЯЛІСТ.
Говорить по українськи.
Має 25-літну практику в „Ню Йорк Пост Градуейт Госпіталь" і „Джан Гокінс Госпіталь" в Бал.
Лікарська Порада Дарон.
Години приняття: від 9. рано до 8. вечер. В неділі від 9. рано до 4. поп.
110 E. 16th St., New York.
між Irving Pl. & Union Sq.

ПИШІТЬ ПО НОВИЙ ЦІННИК КНИЖОК НА АДРЕСУ:
"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і безовірих поклинів).

MINNEAPOLIS, MINN.

Український Драматичний Кружок ім. М. Лисенка, повторить виставу представленна **„ПОВЕРНУВ З СИБІРУ"** в неділю дня 6-го лютого о годині 7-ій вечер в гали церковній, 6th Ave. & University, N. E. 24-25

Весь дохід з представленна на голодуючих в краю.

ЧИ ВИ ВЖЕ МАЄТЕ КРАЄВІ КАЛЕНДАРІ?

Як ні, то КНИГАРНЯ УКРАЇНСЬКОГО БАЗАРУ в НЬЮАРКУ вишле Вам ТРИ краєві календарі лише за одного долляра і 15 центів, то е:

Календар з тов Просвіти зі Львова, Календар Української Накладні з Відня Календар Видавн. „Вперед" зі Львова.

ВСІ ТРИ КАЛЕНДАРІ РАЗОМ ВИШЛЕМО ЗА $1.15.

Пишіть на адресу:
KNYHARNIA UKRAINSKOHO BAZARU,
245 Court St., Newark, N. J.

НАЙЛУЧША НАГОДА ЇХАТИ ДО КРАЮ

Ті котрі желають бути в Европі мають найлучшу нагоду тепер їхати під охороною нашого провідника Доб. Евгенія Рейховського, котрий відїзджає в короткі дні до Европи. Доб. Рейховський буде помагати в всяких потребах в часі подорожи. А також буде слідити за Вашими багажами, щоб Ви могли в цілости перевести на місце призначенна. Тому ті, що желають прилучитись до партії зволять ласкаво приолати 20 дол. завдатку на замовленнія місця на корабли.

Всі желающі спровадити свою рідню до Америки мають найлучшу нагоду мати на услугах Доб. Рейховського, котрий їде в тій цілли, щоб відвайти Ваших рідних і привести їх до Америки. Ви можете самі зрозуміти яку велину поміч ми дамо для Ваших рідних котрі можливо ніколи не їздили та неможуть дістатись до Злучених Держав.

Се вже третий із ряду з наших представників котрого посилаєм до Европи на жадание наших клієнтів, щоб дати наглу поміч їх нуждаючій родині в старім краю. Отже хтоб хотів скоро спровадити свою рідню або передати грошеву поміч нехай сейчас напише до нашого банку.

ЯК ХОЧЕТЕ скоро вислати гроші до КРАЮ, то наш банк чесно Вас обслужить. Гроші вимінюємо після біжучого щоденного курсу та пересилаємо до краю ТЕЛЕГРАФІЧНО, МОНЕЙ ОРДЕРОМ І БАНКОВИМ ДРАФТОМ як найскорше і під повною гарантією. НАШ БАНК СТОЇТЬ В ТІСНІЙ ЗВЯЗИ З ЕВРОПЕЙСЬКИМИ ДЕРЖАВНИМИ БАНКАМИ, тому всяка посилка єсть певна, скора і дешева. Посилаючі гроші через наш банк дістають ОФІЦІЯЛЬНІ ПОСВІДЧЕНЯ „РЕСИТ" яко запоруку своєї посилки, та доручаєм власноручно підписи краєвої почти.

У всіх потребах пасажирських і банкових просимо звертатись особисто або листовно на адресу: 41—

HENRY C. ZARO, BANKER,
39 COOPER SQUARE, DEPT. U. F. NEW YORK, N. Y.

УКРАЇНЦІ!

СПРОВАДЖУЙТЕ СВОЇХ КРЕВНИХ ДО АМЕРИКИ ПОКИ ЄЩЕ ЧАС.

МИ ВИРОБИМО ВСІ ПОТРІБНІ ЛЕГАЛЬНІ ПАПЕРИ І СПРОВАДИМО ВАШІ РІДНІ З КРАЮ ДО АМЕРИКИ БЕЗ ЖАДНОГО КЛОПОТУ І ВЕЛИКИХ КОШТІВ В НАЙКОРОТШИ ЧАСІ.

Ідучим до старого краю виробляємо ПАШПОРТИ листовно в війська днях.

Продаємо шифкарти до всіх портів на найбільші і найшвидші кораблі разом з тікетом колійовим по найнизших цінах компонічних.

Купуємо асекурусмо від вихідків аж до Вашої місцевости.

Посилаємо гроші до старого краю по найвищім курсі і з повною гварантією.

По всі інформації звертайтесь листовно або приходіть самі до:

MORRIS ENGEL, UKRAINIAN BANKER,
129 GREENWICH STREET, NEW YORK, N. Y.